

Vtorek, četrtek in sobota
izhaja in veča v Mariboru
brez pošiljanja na
dom za vse leto 8 gl. — k.
za pol leta 4 „ — „
za četrt leta 2 „ — „
Po pošti :
Za vse leto 10 gl. — k.
za pol leta 5 „ — „
za četrt leta 2 „ — „
Vrednostvo in opravnostvo
je na stolnem tgu (dom-
plati) hišna št. 184.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła :
Za navadno dvestopne
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiskajo 1krat,
5 kr., če se tiska 2krat,
4 kr., če se tiska 3krat;
veče pismenke se placu-
jejo po prostoru.
Za vsak tisek je placati
kolek (stempelj) za 30 k.
Rokopisi se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 5.

V Mariboru 11. aprila 1868.

Tečaj I.

Gibanje načela narodnosti posebno z ozirom na slovensko politiko preteklega leta*).

I.

1822. leta je spisal Jožef Mazzini knjigo pod naslovom „la giovine Italia“ (mlada Italija), v kateri je prvokrat temeljito vprašanje postavil, čegava je Italija in kdo jej sme gospodar biti? Šla je iz roke v roko, posebno je zanimala mladino, za katero je bila prav za prav pisana. Prvikrat so se tu brala načela kakor na priliko: Radi pripoznamo, da je lombardo-beneško kraljestvo v veliko boljšem stanju, kar se administracije ali uprave, pravosodja in reda tiče, nego drugi deli naše domovine, to da gospodarji in ravnatelji vsega tega so vendar le tuji Avstrijanci, ali bolje rekoč „tedeschi“ (nemci), Italijani so poleg tega le čreda, nad katero stranski pastirji vladajo; ljubše bi nam (namreč Mazzini-tu) bilo, ako bi bila uprava po huronski ali hotentotski, samo da bi bila domača, da bi bila italijanska! i. t. d. razvija Mazzini popolnoma odprto načela narodnosti. Trdi, da v Italiji smejo biti samo Italijani gospodarji, vse drugo mora iti vun iz dežele in „four i tedeschi“ je postala parola vse mladine od „faro di Messina“ noter do Brennerja. Se ve, da je vse to gibanje počasi napredovalo, kajti predno se debeli led starih tradicij razpoka in staja, potrebuje se mnogo let. Treba je vedeti, da so 1815. leta, ko so se Francozi Avstrijancem vmeknoli, po vseh italijanskih mestih od radosti z vsemi zvonomi zvonili, da so jim po vseh cerkvah „te deum laudamus“ peli in da jih je povsod neizmerna množica z nepopisnim veseljem sprejemala, posebno je bil veličasten njihov uhođ v Milani. Bili so tudi podložni od začetka z Avstrijanci še naj bolj zadovoljni, ker plačevali so malo davkov in vsa druga uprava, kakor smo že rekli, bila je v celi Italiji naj boljša, akoravno absolutna; politično življenje je bilo s početka za obe strani za gospodujoče „tedeschi“ in za podložne Lahe tako rekoč idiliško in to vse tako dolgo, — da ni nenadana že omenjena Mazzini-ova bomba med nje padla. — O veliki, mogočni Italiji se je že Dante-tu sanjalo in Macchiaveli pravi, da bi mu bile na veke blažene oči, ako bi mogel čakati in videti tistega moža, ki bi vso Italijo v eno veliko telo zjedinił. Ali to so bile takrat le senjarije osamljenega globokega političnega misleca, vmerl je slavnj mož 300 let poprej nego se je to vresničilo. — V tem slučaju bi človek skoraj nehoté fatalist postal, ker bil je Macchiaveli v svojej dobi gotovo eden naj slavnjših mož cele Evrope, imel je že takrat tiste uzore o načelu narodnosti, kakor so jih v sedanjem času Mazzini, Gioberti, d'Azeglio in Cavour razvijali, pa je le vendar osamljen ostal, morebiti si ni niti enega prozelita pridobil, fatalist, mislilimo v tej zadevi, da je vsakemu velikemu človečanskemu načelu svoj vek odločen, ktereга ne more niti naj ženialnejši človek v katero drugo stoletje poprej ali poznej prenesti. Kdo bo še dvomil o tem, da je rojstvo, razvitku in zmagi načela narodnosti 19. stoletje odločeno? Že v poprejšnih stoletjih je to dan denes za nekatere tako strašno načelo v javnost vdarjalo, kakor postavim v velikem konciliju v Konstancu, kjer so se zbrani škofje po narodnostih razdelili, ali kakor vladajoče načelo vendar ni moglo v nobeni deželi pred 19. vekom predreti. Kaj so bili nasledki te Mazzinitove bombe, ne bomo dalje razvijali, ker ni naša naloga tu se z Gervinus-om skušati v pisavi povestnice 19. stoletja. — Samo to moramo omeniti, da Mazzini je pri svojem vstopu v javnost samo sanjal kakor Macchiaveli o edinosti Talijanske, to da praktično mogoča in izpeljiva se mu ni ta ideja zdela. Točke

*) Ti sestavki so bili v začetku „Slov. Narodu“ namenjeni, pa nevedoč kdaj bo začel prav za prav naš novi politični list izhajati, prijavil sem jih v „Slov. Gospodarju“. Ker pa imamo zdaj ta list, za ktereга so bili po svoji osnovi namenjeni, bodem jih zdaj tudi tu nadaljeval.

Pis.—

Listek.

O slovanskem narodnem pesemstvu sploh, posebno pa srbskem.

(Dalje.)

Pa akoravno je narodno pesemstvo posebna lastnina vsega slovanskega naroda, vendar ni pri vseh njegovih plemenih enako razprostranjeno.

Čim bolj je narod občeval z drugimi bolj izobraženimi narodi, čim bolj se je samega sebe omikaval, tem bolj se je pri njem pozgubila narodna poezija. Čim manj pa je bilo tujega upliva, čim bolj se mu je ohranilo prvotno prosto življenje, tem bolj mu cvete narodna poezija. Zapadnemu slovianstvu, ki je imelo vedno dosti posla z bolj omikanim delom Evrope, in se je tedaj lahko navzelo tujstva, nehala je pravo narodno pesemstvo že davno, to, kar je ostalo, so le še spomini na nekdanjo pevsko življenje, so le še posamezni glasovi, ki iz davne preteklosti k nam done. Na severni in južnozahodni strani pa je več menj narodni spev še v cvetju. Naj revnejši gledé narodnih pesmi so Polaki. Potihole so pri njih malo da ne celó, izvzemesi le tako imenovane „Krakovjake“ t. j. kratke pesmice, ki v nekoliko vrstah kako mično misel izrekujejo in se pri raznih priložnostih v velikem številu izmišljujejo; pa kakor hitro so izmišljene, tako hitro so tudi pozabljene, in tudi njihov poetična vrednost ni prevelika.

Da Polaki nimajo več in boljših narodnih pesmi, krivi so tuji življenji, ki so v srednjem veku na vso moč zatirali narodno polsko življenje, kot iz

razvijanja načela narodnosti so mu bile takrat: 1) osnažiti Italijo vsakega in tudi naj manjšega in naj bolj skritega tujega gospodarstva, to je bila tako rekoč „conditio sine qua non“ jegove politične agitacije in 2) ako bo mogoče pozneje še le po vseh talijanskih državah in državicah republikansko vlado vpeljati. Naj poprej so se Mazzini-tove misli zaplodile v lombardo-beneškem kraljestvu in pa po Rimskem. Že so močno šumeli in bobneli valovi narodnega gibanja po vsej Italiji, že je bilo mnogo zaprtih, postreljenih in obešenih, že je Silvio Pelico prestal in opisal svoje muke v trdnjavi Spielberg, ko na enkrat abate Gioberti knjigo (bilo je 43. leta) napiše pod naslovom: ki primato d'Italia (prvenstvo Italije), ki spet na novo ves italijanski svet potrese.

II.

Gioberti se drži v svojej knjigi po priliki teh nazorov, kateri so bili že v srednjem veku merodajni, da morate biti dve vlasti, posvetna in duševna (imperium mundi et imperum spiritus). Prva je pripadala takrat nemškemu cesarju, druga pa papežu. Tako si predstavlja Gioberti Italijo zvezano s papežem kakor liberalnem prvosednikom na čelu po priliki v tem smislu kakor je bil Napoleonov načrt italijanske konfederacije pri Villafranki. Na taki način, misli je Gioberti, bi si spet Italija nazaj pridobila duševno prvenstvo vsaj med vsemi katoličani, bila bi v papeževi osebi kot edina zastopana in očarala bi ves za napredek narodov zavzeti svet, ako bi v tej zvezi vresničila liberalne ideje, razvite v „Correspondanu“, bivšem katoliškem listu pod L. Filipom v Parizu, vredovanem po grofu Montalembert-u, patru Lacordaire-u in po Andreji Laménais-u, predno je od katoliške vere odpadel.

Ko je 1846. leta grof Mastai Feretti kakor Pij IX. papeževi prestol zasedel, bil je tako rekoč prvi zastopnik Giobertitovih idej in jegova blaga namera je bila jim praktično veljavnost dati. Kakšen je bil uspeh vsega tega gibanja na Rimskem, preveč je znano, da bi tu o tem obsirno govorili. Zavezniki in privrženci Giobertitovih nazorov so bili v nekoliko tudi Massimo d'Azeglio in grof C. Cavour. Posebno je bil d'Azeglio blaga, pleminita duša, čist značaj, ki bi smel služiti kakor uzor vsem rodoljubom vseh narodov. — Pisal je v ta namen, namreč upaliti v taljanskih sreih pravo domoljubje dva prelepa romana: Ettore Fieramosca in pa Nicolo dei Lapi. V zadnjem romanu opisuje Tulijane v srednjem veku, kako so se vedno le med saboj klali, kako niso bili nikdar složni in kako so vsled tega zmirom samo tujim interesom služili, da le samo to in nič drugega jih dan za dnevom vničuje in med narodi ponižuje, samo, ako se bodo solidarno vsi skupaj enkrat na noge postavili, morejo svoje sovražnike nadvladati sicer je ves trud zastonj, in vsaka kaplja krvi brez najmanjšega dobička prelita! Te besede blagega rodoljuba so našli nepopisen odmev v milijonih rodoljubnih src. Ako ravno so bili d'Azeglio-ovi spisi le beletristični, šli so veliko bolj iz roke v roko, nego Mazzinitove in Giobertitove sistematično politično pisane knjige. Poprej omenjene besede, ktere vojaški prostak v Florenci na zbrano množico govori, (namreč v romanu Nicolo dei Lapi), imele bi se „mutatis mutandis“ posebno za nas Slovane porabiti, rekel bi človek skoraj, da je d'Azeglio na nas mislil kadar jih je pisal.

Cavour se je za svojo veliko misijo čez 20 let pripravljval, noč in dan je študiral, se na tihem ob vsem političnem gibanju vseh narodov na tanko podučil in poprej čisto neznan se je na enkrat predstavil v začetku 1848. leta kakor feniks s svojim dnevnikom „Risorgimento“ (vstajenje) italijanskemu narodu. Cavourjevi nazori so bili mešanica Mazzinitovih in Giobertitovih misli, samo da je v vsem svojem počenjanju vedno dajal prednost sistemu svojega prijatla Giobertita. — Kaj so bile posledice Cavourjevega nastopa v javnost, znano je preveč, ker smo jih večidel vsi sami doživeli, da bi o tem

poganstva izvirajoče. Tudi nam Slovencem in lužiskim Srbom so bile v tem obziru okoliščine zelo neugodne. Sicer se nam je še ohranilo dosti narodnih pesmi, med katerimi nas nekaj starejših, precej lepih še spominja nekdanje že minole krasote slovanskega narodnega pesemstva. Čehom se je po Kraljevdvorskem rokopisu iz starodavnih celó poganskih časov nekaj krasnih narodnih pesmi ohranilo, ki pričajo, da je bilo na Češkem narodno pesemstvo v lepem razevetju, dokler ni narodnega življenja kvaril tuj upliv. Tudi zdaj še poje narod svoje pesmi, pa nimajo več one izvirne krasote, ki nam neprecenljive dela bisere Kraljevdvorskega rokopisa. Bolje se je v tem obziru godilo Slovacom, ki so pod Karpatskimi gorami bolj v zavetju bili pred tujstvom; razun tega so imeli svoje samoupravne županije, toraj so si laže ohranili svoje narodno pesemstvo. Velikolepše, ker izvrniše, so narodne pesmi Ruske. Posebno mične so tako imenovane „dumke“ ktere slavijo junaška dela kozaštva.

Ko so namreč Maloruse neprenehoma napadali sovražni sosedni narodi, Pečenegi, Plavci, Tatari in pozneje Turki, zapuščalo je mnogo pogumnejših mladončev plug in dom, nehoté dalje še zemljo obdelovati, po kateri je nevsmiljeno plenil sovražnik, in naselili so se po gostih hostah ob Dnepru, zedinili se v neodvisno družbo in tam večer bož začeli proti „kletim Busurmanom“, tako so imenovali svoje mohamedanske sovražnike. Junaška dela teh kozakov (dokler so bili svobodni) so služila marsikteri lepi pesmi v predmet. — Med vsemi Slovani imajo Srbi naj lepše pesništvo. Njihove pesmi so nam tudi za tega delj važne, ker so svoj stari značaj ohranile in nam zamorejo tedaj naj bolje predočiti pesemstvo, kakoršino je bilo

izvrstnega národnega mladenča pohvalil! Kaj si bodo Hrvatje o našem Einspieleru mislili?! — Za razjasnjenje jim pa jaz tu povem, da je ta hvala Einspielerjeva veljala bivšemu vredniku „Torbice“, ne pa novotčtoviranemu magjaronu, ki v Rauchovem organu vse tiste, ki niso za magjarona glasovali, zrele za norišnice imenuje! — To sem bil dolžan izjaviti za rešenje časti v Karlovcu živečih Slovencev.

Iz Dunaja. (Osnova postave o porotnih sodnijah) za tiskovna hudodelstva, katero je vlada 3. aprila predložila zbornici poslancev, blezo sledeče določuje:

O hudodelstvih in pregreških zakriviljenih po tiskopisu imajo odsihmal porotne sodnije soditi. Ko bi tiskovna pregreha vkup zadela z drugim kaznivim djanjem, ima se o slednjem posebej obravnavati. Prestopki o tiskovnih rečeh se sodijo pred navadno sodnijo.

Sodnijsko preiskovanje se prične vsled tožbe državnega pravdnika ali zasebnega tožnika. Tiskovna sodba ima v treh dneh od podane ji tožbe odločiti, ali ima pravnih vzrokov, sodnijsko preiskovati, toženo kaznivo djanje. Pritožba do više sodniji je le dovoljena proti sklepu, da ni vzroka sodnijskemu preiskovanju, tako tudi če se je tožba zavrgla. Sprejeti tožbi zamore slediti ali vodna preiskava ali tekoj glavna obravnava. V slednjem slučaju mora imeti tožba lastnosti zatožnega spisa.

Osem dni po veljavno dovršeni vodni preiskavi ima tožnik sodniji izročiti zatožni spis, sicer bi se odstopilo od dalenjega obravnavanja. Zatožni spis mora 1. natančno zaznamovat tiskopis in stavke, na ktere se naslanja, 2. imenovati po postavi kaznivo djanje, zaradi kterega je tožil in pa navesti kazenske postave, po kterih obsoje zahteva, 3. imenovati imena obtoženih oseb, 4. imenovati priče in izvedence, kteri naj bi k glavni obravnavi prišli, in pa sredstva, s kterimi hoče tožnik pri glavni obravnavi dokazavati.

Predsednik tiskovne sodnije odloči dan glavne obravnave, a le tako, da ostane zatožencu, kteremu se mora tudi zatožni spis izročiti, naj manj osem dni, in ko bil hudodelstva obtožen, 14 dni časa pripraviti se za svoje zagovarjanje. Tudi tožnik sme zahtevati, da se povabijo nove priče. Imenik prič in zvedencev pa, ki se imajo v novo povabiti, mora se zatoženemu vsaj tri dni pred glavno obravnavo oznaniti. D. d.

Iz Ogerskega. Slovaki so že davno zapazili, da se jim od nobene stranke ogerskega zbora ni rešitve nadjati. Mnogo se jim je obetalo, ali izpolnilo se ni nikdar. G. Pauling Toth popisuje v Peštbudimskih Vednostih boj med raznimi strankami magjarskimi, in dokazuje, da se Slovaki ne morejo združiti niti z Deakovci niti s levico. On pravi: Ali je nam Slovako mogoče gojiti simpatije s katero od obeh strank? Ne in ne, ker mi, ako nam je količkaj do sreče naroda slovaškega, ne smemo hoteti nikakega „Magyarország“, magjarsko-narodne, ampak hoteti moramo ustavno svobodno Ogersko v njeni celokupnosti z enakimi pravicami za vse narode, ktere goji krona sv. Štefana že skoro tisuč let. Iz tega sledi, da mi ne moremo simpatizirati ni z jedno ni z drugo stranko magjarskega zbora, ampak da moramo svoje simpatije zadržavati, dokler se na zboru ne osnuje tudi taka stranka, ktere nameni se skladajo z našimi načeli, in ktera hoče zapustiti ideje, ki vodijo do prepada domovine. Taka stranka se mora osnovati in se bode osnovala in bode v večini, ker ona le namerava narode vmiriti in domovino dvignoti. Dokler se ona stranka ne napravi, čakajmo svojo pohlevnostjo boljšega časa; trpeli in čakali smo mnogo let, terpimo in čakajmo še na dalje. Ali da bi se izročili levici, kakor to dela nekoliko našincev? Naj nam nihče ne pripoveduje, da če boljše biti, kadar pride levica na kormilo, da si nam obeta oni to, oni drugo. Obetali so tudi Deakovi, ali ko so postali ministri, pozabili so na obetanje, ter so prepustili nalogo obetanja drugim; ako dobodo večino Tiszkovci, postanejo Tiszkovci ministri in iz nova se bo našla magjarska stranka, ktera bo marsikaj obetala nemagjarskim narodom ali z nami se bo ravnalo, kakor do zdaj, ker ni se še našla magjarska stranka ktera ne bi mislila na nadvlado magjarskega naroda nad drugimi. Temu je nam živ dokaz dosedajno obnašanje zbora in ministerstva. Levica in Deakovci so v tem složni, da nam ovirajo vsak korak, s kterim bi mogli narod razviti; in gotovo je tudi, da se tako že dela več kakor 30 let. S katero stranko se toraj družimo? Ni z levo ni z desno, ampak z narodnimi zastopniki Srbov, Rumuncev in Rusinov. Svoje delavnost raje obračajmo na povzdigo šol, na osnovo društev, kterja bodo vzdignola materijalno stanje našega naroda, na razširjanje dobrih spisov med vbogi naš narod.

Razne novice.

1 (Svoboda tiska.) „Sidro“, časopis za kupčijo, obrtnijo in narodno gospodarstvo v Zagrebu, je v svojem 12. broju razglasil, da bo nehal izhajati. Izdajatelj in odgovorni vrednik tega g. Jakič oznanja, da je nameraval priemeniti „Sidro“ v političen časopis, za kar je bil spočetka namenjen in imel tudi dovoljenje. Pa že po prvem broju mu je kr. namestno svetovalstvo prepovedalo donášati v „Sidru“ političnih vesti. Ker pritožba do dvorne kancelarije ni nič pomagala in je izdavanje tacega lista pri hrvaških tržnih in obrtnijskih razmerah združeno z velikimi žrtvami, moral je list nehati. Magjarska svoboda narodnih listov ne more trpeti, a vendar išče Hellenbach v „Agr. Z.“ hrvaških zaveznikov, za magjarsko gospodarjenje.

— (Poveljni jezik meščanke straže praške) je bil 1. aprila v odborovi seji meščanskih pešcev zopet povod besedovanja. Ko se je bil namreč prebral zapisnik zadnje seje, po kterem je odbor izrekel, da se hoče vdati cesarjevi želji, nasvetovali so nekteri odborniki, da bi se naj česki ukazovalo vsaj pri majhnih izhodih, kakor pri pogrebih i. t. d. Predsednik major Klenka v. Vlastimil pa je rekel, da odbor o tem ne more sklepati in je odbor razpustil, ko so nekteri vendar le tirjali, da se ima o nasvetu glasovati.

— Njegovo veličanstvo je s klepom od 3. aprila t. l. doželnemu poslancu g. Fid. Terpinu dovolilo prošnjo, da se sme odpovedati svoji časti kot namestnik deželnega glavarja.

— Pri volitvi deželnega poslanca v Slov. Gradu je bil izvoljen Dr. Oskar Schmidt s 104 glasovi proti 96, ktere je dobil g. predstojnik Globočnik.

— V času od 12. do 28. marca izpeljalo se je iz Ljubljane v Trst po železnici 1507 centov moke. Razun tega pa iz Štajerskega in Kranjskega 1398 centov.

— Car Aleksander je poslal cesarju Napoleonu krasno izphanega medveda nenavadne velikosti. Medved stoji na zadnjih nogah in je namenjen Kompierki zbirki.

— (Dramatiško društvo.) Prvi svoj zabavni večer imelo je dram. društvo v nedeljo 5. t. m. in se je brala igra Tomaž Moor, ktero je pa Silvio Pellico — poslovenil Križaj — Severjev. Pred branjem podal je podpredsednik kratek pregled pisateljevega življenja in historične podlage na katero se opira ta igra. Med akti peli so se četverspevi. Obilo zbrano občinstvo skazalo je svojo zadovoljnost z živahno pohvalo, akoravno se mora priznati da je sedaj ko se vedno igre predstavljajo, samo branje gledskih iger težavniša naloga nego bi bila sicer. V prihodnjem času misli društvo večkrat napravljati taka berila, ter tako seznanjati občinstvo z klasičnimi igrami ktere bi se težko dale predstavljati.

— Nek začasni odbor v Pragi vabi v českih listih k potovanji v Konstanc in sicer za 6. julija t. l., to je smrtni dan Husov.

— „Journ. de Paris“ javlja, da je Rusija vprašala dunajski kabinet, pod kterimi pogoji bi on hotel ostati neutralen, ko bi se primerila vstaja na istoku. Avstrija ostane neutralna na vsaki način, če je res, kar govori minister Beust in delegati, da želé miru. Neutralnost ji obvaruje naj popred mir, kterega je toliko potrebna.

— „N. Fr. Pr.“ si pusta iz Prage brzjaviti: „Narodni Listy“ so zavoljo vodnega članka od 1. aprila v zatožbo dete, radi kaljenja miru. Članek prigovarja česckemu narodu, naj bi protestoval proti vladnim denarstvenim predlogom.

— O 5 milijonih frankov, ktere je Kossuth, kakor je Perczel pravil, za puntarske namene dobil iz Ogrske, piše „V. Z.“: Perczelovo krivljenje se strinja s tem, da Kossuth ni nikdar računa dal, kako je porabil one franke. Mi spominjamo g. Perczelna, da je s tem dolženjem mnogo gospodov vseh strank strašansko preplašil; kajti ko bi bil Kossuth primoran po Perczelovni tirjavni račun položiti in imena imenovati, dalo bi to „skandal“, kakoršnega še ni doživela nobena dežela v Evropi, in ta „skandal“ bi gotovo ne škodoval levici, ampak onim vladinim možem, ki hočejo dandanes bolj kraljevi biti kakor kralj sam, ki se pa še pred nekterimi meseci niso obotavljali, marsikter vinarček od onih 5 milijonov si prilastiti.

— Društvo českih delavcev na Dunaji že šteje 300 članov.

Poslano *)

Prosim slavno vredništvo „Slovenskega naroda“ izreči, da nisem jaz ne spisal, ne poslal sestavka „Iz Brežic“ v I. listu, kterega sem že tiskanega prvokrat bral. Sicer se ne slazem se vsem popisanim, ker sem prepričan, da se bode razvijala zaželena vseobčna svoboda, potem dušni napredek in telesno blagostanje v naši dragi domovini le tistokrat, če se brez ozira na osobne razmere mirno in temeljito pretresujejo prasha sedajne dobe.

V Brežcah dne 7. aprila 1868.

Dr. Razlag.

*) Radi vstrežamo želji g. doktorja in izrekamo, da „listek“ iz Brežic ni iz njegovega peresa. Vredništvo.

Podobarski izdelki.

France Teichmeister,

podobar v grof Brandisovem gradu na Zofijinem trgu v Mariboru,

se očestuje obračati blagovoljno pozornost p. n. občinstva posebno gg. farne in srenjske predstojnike na svoje podobarske izdelke iz marmorja, kamenja, lesa, cimenta za cerkve, poslopja in nova pohištva, nadgrobnne spominke, itd.

Da vstregajo moji izdelki tirjavam, umetnosti in okusa vidi se iz tega, da je moja osnova Netzerjevega spominka bila nagrajena in da mi je izročil slavni odbor osnovo in izdelavo

Krempeljevega spominka.

Črteži in obriski so na ogled v moji delavnici, pa jih tudi delam po želji nove ali sprejemam dela po že izdelanih.

Ceno stavljam nizko; in si bom tudi sicer prizadeval pridobiti in ohraniti si zadovoljnost svojih naročnikov. (8)

➔ **Važno za p. n. g. cerkvene predstojnike** ➔

Filip Rubín,

cerkveni stolar v Kriehuberjevi hiši v Graškem predmestju v Mariboru,

izdeluje po nizki ceni in pod poroštvom zanesljivega in trdnega dela raznovrstne cerkvene priprave, kakor darilnike (altarje), tabernakeljne, spovednice, lece, cerkvene stole, kakor tudi vsako drugo orodje, pohištvo in stavbine stolarske izdelke. (9)

kaj več tu pisali. — Za trdnopa smemo reči, da so načelo narodnosti v tej obliki, kakor dan denes, „razsaja“ in kakor je videti, da bode še dolgo „razsajalo“, postavili pred svet prvi med vsemi narodi Italijani in to med njimi kakor glavni faktorji: Mazzini, abate Gioberti, Massimo, d'Azeglio, Cavour in ako kakor petega prištetjemo Florentinca Guerazzi-ta. — Bili so ti možje v mnogih stvarih zelo različnega mnenja, ali slagali so se vedno v teh glavnih točkah 1.) da vsak narod ima neoskrunljivo prirojeno pravico na izobraženje in v obče na civilizacijo izpeljano na narodni podlagi v maternem jeziku in 2.) da je vsak narod v politični zadevi samo on popolnoma gospodar samega sebe in svoje osode.

Naj ženjalnejši je bil nedvombeno med njimi Conte Camillo Cavour, kajti on je kakor je vsakemu vrabcu znano naj bolj pripomogel te ideje djansko izvesti. Ker načelo narodnosti ni tako imenovanim zgodovinskim narodom, še manj na zgodovinskim državam po godu, imel je Cavour s svojim ostroumjem zmirom naj večji obzir na potlačene narode, ki so s talijanskim več ali manj slično osodo delili. — Tako mu je bilo žalostno stanje Slovanstva na tanko poznano in v svojem govoru v piemonteskem parlamentu v Turinu jih 20. oktobra 1848. leta takole omeni govoreč o Avstriji: „Biva v deželah avstrijskega cesarstva plemo mnogobrojno, energično, iskreno, ali že mnogo stoletij zatirano, to je plemo slavjansko. To plemo stanuje na celem iztoku cesarstva, počenši od bregov Donave do českih gor, hoče zadobiti svojo emancipacijo, nazaj si pridobiti svojo narodnost. Jegova stvar je pravična, je plemenita in torej tudi po osodi opredeljena zmagati v prihodnosti, ktera ni več daleč*“.

Oprosti, dragi bralce, da smo se toliko časa pri Italijanih zamudili, kar smo storili le iz poprej navedenih vzrokov, namreč, da so bili oni početniki tega načela v 19. stoletju. — Prihodnjic preidemo na druge narodnosti in potem k nam Slovanom.

*) Grof Cavour se takrat ni bil minister nego samo prosti poslanec, ko je te znamenite besede govoril.

„Vade mecum“ poslancu L. Svetecu!

(Dalje.)

Tudi prosti kmetje tožijo: „ali bi bilo res kaj slabše, ako bi Dežman ali Kromer namestu Svetca in dr. Kluna vsak dan po 10 gl. dobivala plače na Dunaji? Slabše bi nasprotnik ne bil mogel delati, nego delajo ti poslanci, za katere smo toliko trpeli, predno smo jih na sedeže posadili!“ Tudi se je ugovarjalo: „če zdanje poslance razžalimo, nam vrnejo mandate in potlej nimamo koga voliti!“ To je bil zopet prazen strah! Naši poslanci so pokazali večkrat, ne samo enkrat, da si iz trdno držeeh rok ne dadé tako naglo izpuliti, kar imajo, ako se še tako vika nanje, ako se jim še toliko očita. Torej bi ne bilo nemogoče, da nekteri, ne vsi izmed poslancev, nego samo tisti, ki jim je plača prva stvar, celó po nezaupnici bi ne bili hoteli iti z Dunaja, kjer jim je tako po volji, da so se ga prijeli, kakor klòp kože; ali vsaj narod bi se bil sijajno opravičil dolžila, katero ga zdaj po nedolžnem tare, ker bi v jasnem protestu bil pred vsem svetom izrekel, da kar ti možjé delajo, ne delajo po umu tistih, kateri so jih namesti sebe poslali, in tako bi bili naši zastopniki prisiljeni, ali k dr. Klunu, ali na železnico sestí. Tudi se smé vprašati: „ali smo res taki mračnjaki, da imamo samo té léšerbe, katere zdaj na Dunaji večidel v žalostnem molku brlé in svoj plamenček tje obračajo, kamor Beust píba.“ To bi bilo žalostno, ako bi bilo res, pa ni res; torej se tej misli moramo javno in krepko ustaviti. In ako bi tudi uže bilo res, ali bi ne bilo mnogo bolje, da bi še teh poslancev ne iméli? Ali bi ne bilo koristneje, ko bi s kratka noben Slovence ne sedel na Dunaji? — Dalje se nam še zdaj večkrat velí: „potrpimo! sicer nam vlada ne privoli gorensko-koroške železnice, za katero se dr. Toman takó poganja.“ Ali ima dr. Toman v tej reči res kaj več skrivne moči od drugih kranjskih

poslancev v sebi ali ne, tega po čudnih dogodbah zadnjih časov nihče na tanko ne vé, in če bode železnica Gorencem tudi koristila, ako jo dobé, ne pozabimo, da naši poslanci ne zastopajo samo Gorencev, ampak Slovence, ter da narod, kateri se bori za svoj obstanek, nikoli ne smé z dvomih materialnih ozirov izpred očí pustiti glavne namere svoje boritve. — Poleg tega se nam je mnogokrat pripovedovalo: „ne ustavljajmo se vladi, ker sicer v Ljubljano dobimo nemškutarskega župana“. Tudi to je bilo vse prazno, kakor zdaj lahko slepec vidi. Iz poprejšnjih ugodnjših političnih razmér in ne po našem prizadevanju zadnjih časov smo se bili z veliko težavo res dokopali do narodnega ljubljanskega župana; ali pripetila se je široko znana ponočna dogodba, o drugih časih in v drugih krajih komaj govora in nikakor ne takega hrupa vredna, kolikoršnega je zaradi nje zdaj pri nas obudila vladna stranka, in po tej dogodbi nam je vlada mahoma odstavila župana, kateri potem ni več prišel na svoje mesto, in gotovo nikoli več ne pride, kajti vsemu svetu znana skrivnost je, da ga celó namerjajo v kriminalno preiskavo vreči. — Dalje se je reklo: „Slovenci imamo za zdaj samo to nalogo, da skrbimo ohraniti si narodnost, in po tem pravilu nam je sukati plašček“, — Sveta resnica je, da smo to skrb dolžni svoji in slovenski bodočnosti; ali kaj smo zadnje čase storili za to nalogo? Nič zá-njo, vse proti njej. Delali smo in delamo ne kakor tisti, ki se hoče oteti, ampak kakor tisti, ki hití sam sebe pogubit. Naša usta so skozi naše poslance na Dunaji res govorila zoper dualizem, ali glasovale so vendar za dualizem, akoravno vsi dobro vemo, da dualizem ni drugo, nego nemško-magjarska zveza zoper Slovane, ktere je tedaj treba tukaj ponemčiti, tamkaj pomagjariti. Naši zastopniki so se védli, kakor tisti prekrasni, ljubeznjivi boritelji, kateri pred bojem po ulicah z orožjem ropotajo, ali kader pride razsodilni hip, pobeognejo v nasprotnikove vrste in mahajo na svoje brate. Vsa koristolovna (utilitetna) politika naših poslancev, katera samo njim daje koristi, narodu pa seka rano za rano, nas je ponižala pred samim seboj, nas je blamirala pred vsem svetom, nas je pahnila tik do brezna pogube, in vendar je ne opustimo? Vendar še zdaj nimamo toliko poguma, da bi zoper tako početje naših političnih voditeljev vsaj energično zinóli? Ali nas te tako bridke izkušnje še zdaj niso izučile, da je tudi v politiki ravni, po trdnih načelih modro premišljeni pot najboljši, ter da od njega ni smeti krenóti, ne na desno, ne na levo? Ali se nam še zdaj niso očí odprle, da koristolovno načelo ni drugo, nego breznačelje, s katerim najlaže izhaja tisti, ki iz njega sam zase loví koristi? Ali ni po vsem tem res, da je bila Slovincem sveta dolžnost, svojim poslancem precej v začetku poslati krepko nezaupnico?

Poslanec Luka Svetec dalje modruje: „če se ti krivica godi, pritoži se, ako je treba čez vse stopinje gori do ministerstva. — Samo razglaševanje po časnikih brez dotičnikove pritožbe do višje oblasti ni vselej zadosti. Meni bi se to tako zdelo, kakor bi okradeni tatú ne tožil, ampak samo v krémi širokoustno zabavljaj postavil in sodniku“. — To se pravi: pomagaj si sam; jaz nisem zato na Dunaji, da bi se pečal s takimi mušicami, kakoršno je vaše cvilenje, pa saj tudi nimam izvršilne oblasti v rokah. Nauk o svoji pomoči nam je bil uže davno znan, predno ga je Svetec razglašal, in če se on tu morda opira na pregovor, kjer ni tožnika, ni sodnika, smé se mu odgovoriti, da dostikrat tudi

tedaj, ko je bilo še občna lastnina vsega naroda. Da so posebno junaške srbske pesmi ohranile svoj stari značaj, pričajo nam junaške pesmi kraljedvorskega rokopisa, ktere so deloma še iz poganskih časov in se vjemajo s srbskimi ne samo po duhu in splošnem značaju, ampak večidel še celo po obliki. Sicer po vsem nam znanem slovanskem pesemstvu veje več menj isti duh, povsodi se nahajajo iste ideje, iste bistvene lastnosti.

V vseh pesmih se, n. pr., kaže velika ljubezen do narave. Ona je človeku verna prijateljica, ki deli z njim veselje in žalost. Zato gore in hote šumijo ali venejo, reke kalno tečejo in trava se žalostno sklanja, kader se kaj žalostnega med ljudmi godi. Človek se pogovarja z nemimi stvarmi, kakor da bi ga umele. Pesem „Beneš Hermanov“ v kraljedvorskem rokopisu se tako začinja:

Aj ty slunce, aj slunečko!
Ty li si žalostivo?
Čemu ty švietiš na ny
na biedne ludi?

Druga staročeska pesem „Libušin sud“ ima ta začetek:

Aj Veltavo, če mutiši vodu Kako bych jaz vody ne mutila
Če mutiši vodu striebropienú? Kedgy se vadita rodna bratry
Za té luta roz vlačaje bura, Rodna bratry o dědiny otnie
Sesypavši s šira neba Vadita se kruto mezu sobu.
Oplakavši zlatopiesku glinu?
Neka rusinska so začinja:

Šumyt šumyt dubrovonka
Tužyt tužyt divčynonka
Tužyt tužyt i dumaje
Na nedolu (zla osoda) narikaje itd.

V kosaških in srbskih pesmih prav pogostoma nahajamo, kako se junak razgovarja s svojim konjem kakor z dobrim tovaršem. Postavim:

Konj junaka ostavio Oj konjicu, dobro moje,
Na zlu mestu u kosovu Zašto mene ti ostavi
Junak konju govorio: Na zlu mestu, na kosovu? itd.

Ljubezen do narave je tudi rodila brezštevilne krasne primere posebno z naravskimi prikaznimi. Lepih primerov nahajamo posebno srbskih pesmih. Junak tam gre prek polja

„Kano zvezda preko vedra neba“
Car Dušan ima poleg sebe dete Momira
„Kao kitu cveća“

dobrega junaka se spominja
„kao dobar danak u godini“

Žene „kukaju kao kukavice, i prevrću kao lastavice“ junak, vrisne „kao soko sivi“.

Oči se mu kalijo „kao u gladna u gori kurjaka“. Med sovražnike on udari „kao soko medju golubove“, bojna kopja se vidijo „kao čarna gora“ in po polji vijejo se zastave „kao mrki po nebu oblaci“. Oče zove hčer ženi nevesto „moje zlato“ mladenič svojo ljubo „moje crne oči“. itd. (D. d.)

ni sodnika, kjer je tožnik. Res je, ako bi naš prosti narod bil tako izobražen, tako v svesti si narodnosti, tako grčavega značaja, kakor ga zahteva Svetčevo modrovanje, potem bi se morda še reklo, da kolikor kaj velja njegov nauk; ali prosti narod nikjer ni tako izobražen, vsaj slovenski si ni še skozi in skozi tako v svesti svoje narodnosti, in kar Svetčeve besede najbolj pobija, to je, da je okorni in počasni, materijalno korist telitajoči kmet po vsem božjem svetu enak: nikjer se rad ne tožari in bode z gosposko; tudi se kmet nikjer ne otreša tega, kar je bilo od starih navadno, ampak povsod se raji brani novih stvari; dalje ni pozabiti mehkega slovanskega značaja, na katerega vlada vedno računati, kakor ni pozabiti, kako je bil naš slovanski, torej vže po naravi mehki kmet zatiran poprej po grajščinah in tlakah, do zdaj po pisarnicah in davkih. (K. d.)

Politični razgled.

Dunajska vlada, v katero se je zopet povrnolo prejšnje soglasje, razglašala po svojih časnikih, da za zdaj ostaja popolnoma pri svojih denarstvenih predlogih — tedaj tudi pri davku od premoženja, da je pa pripravljena sprejeti in izvršiti vsakteri drugi denarstveni predlog, o katerem je upati, da si pridobi večino državnega zbora, a ne povišuje sedajnega državnega dolga. Med tem se množe protesti proti davku na premoženje od dné do dné. — Deželni zbori se imajo sklicati mesca junija, a ne dolgo zborovati. Vlada se namreč boji nekoliko daljšega zborovanja protivnih zborov, nekoliko pa hoče — če se kaj ne primeri — na jesen zopet sklicati deleagacije. — Volitev Kossutha v državni zbor ogrski se bode potrdila, tudi vlada nima nič proti temu. Tudi mu ne bo branila vrniti se v domovino, ako Kossuth podpiše reverz, da priznava postavno veljavo sedajne ogerske ustave. V Buda Pešti bodo brž ko ne v kratkem imele zunanje države svoje glavne konsule; prične se s francoskim in turskim konsulom; za zdaj konsule, kasneje poslanice, če se spoli Perzelnu in še marsikteremu drugemu volja, tudi lastno armada! — Moravska ima dobiti novega deželnega namestnika; Giskra hoče na to mesto postaviti moža, čegar preteklost mu je porok, da bo pri novi organizaciji političkih uradov ministerstvu do zadnje pike po volji. — Tirolski Italianissimi, katerih se ni bilo nikdar pri deželnem zboru v Innsbrucku, mislijo se prihodnjih sej vdeleževati. Kaj jih je k temu sklepu pripravilo, je do zdaj še neznano. — Severno-slezviško vprašanje se rešuje še med prusko in dansko vlado; francoska se neki za njo ne bo pečala, drugi zopet trdijo, da izvira novo francosko posojilo iz onega vprašanja. Mirnemu zagotavljenju vladinim noč v Parizu nihče prav verjeti, in celo pokorno sedajno zastopništvo hoče vlado poprašati, čemu toliko troši za vojaške priprave. — Pismo papeževo do avstrijskega cesarja, o katerem smo pravili, je podtakneno. — V Berolinu se je bila končala te dni pravda zavoljo Welfških agitacij. Neki troje nekdanjih hanoveranskih častnikov je obsojeno radi hudodelstva velike izdaje vsaki na 10 let ječe in zgubo častnih pravic. — V Rimu ne mine skoraj dan, da ne bi policija nekoliko hiš preiskala in koga v zapor dela. — Iz Peterburga se čuje, da bode Budberg odstopil in da pride Švalov ali pa tudi Starckelberg na njegovo mesto. Tudi se pripoveduje, da bo prihodnje poletje prišel cesar Napoleon obiskat ruski dvor. — Razneslo se je bilo, da se je ječo na Rumunskem ostro postopati proti židom. Po brzobjavni poti naprošen je zavkazal Beust avstrijskemu zastopniku, da ima pazljivo skrbeti za varnost tamošnjih avstrijskih podložnikov. Zdaj pa se je iz Bukarešte službeno naznanilo, da je glas o preganjanju židov gola iznajdba. — Pravda proti Jeffersonu Davisu, nekdanjemu prvomestniku severno-državne konfederacije v Ameriki, ki bi se bil že marca meseca obravnavati imela, odložena je do 14. aprila. —

Narodno gospodarstvo.

Govor poslanca Dr. Tomana dne 28. sušca.

(Konec.)

Gospod sporočevalec strokovnjak prve verste, ki razmere temeljito pozna, pravi izrekoma v sporočilu. Ta nesreča ne more dolže terpeti, kakor eno do dve leti, mora preminoti in bo preminola. „Hočemo tedaj zdaj, ki so razmere neugodne, prekiniti vvoznino, ki se potlej več postaviti ne more, dasi so se premenile in preminole razmere, ki so bile vzrok temu prekinenju. Prošnja pravi dalje, moramo sprejeti načela prostotržstva in se nanasa na Angleško in morda tudi na druge države, toda precej pripoznavaje, da še tudi druge države načela prostotržstva niso do cela sprejele. Bodi mi dovoljeno, ozreti se malo na zgodovino, kako se je prostotržstvo razvilo, in kako stoji dandenes v raznih državah. Ima li države v Evropi, ki bi si načelo prostotržstva celo prisvojila? Ni je, tudi Angleško stavi vvoznino na take pridelke, ki jih samo ne more pridelati za dosta in za dosta dobrih ter si je v skrbi, da vtegne domanji pridelki biti po vmanjem premagan potlačen in vničeni. Kedaj pa je Anglija stopnjama v prostotržstvu naprej šla? V tej razmeri, ko je v obrtniji premagovale druge države, po razmeri in z ozirom na one pridelke, s katerimi je nad drugimi narodi nadvladala. Načelo stoji: Prostotržstvo ni za se pravilna sestava, ni resnica za se, prostotržstvo je bilo morda naravno in prostno načelo za one dobe, kadar se ni bilo držav; država pa ima prostotržstvo ali prijeti ali zavreči, kakor to zahtevajo jene razmere proti drugim državam. Kdor inaci ravna, se drugim morda žrtvuje, žrtve ne dajo dobička. Tega tudi vse druge države niso storile in so vse druge države še dandenes po svojih okolščinah v colni obrani.

Zakaj pa zastopniki tega društva Prusom ne svetujejo, naj naše vino vvažajo brez vvoznine. Naj se preselijo iz Dunaja v Berolin, ki o Avstriji pravijo, da še ni tako razvita, in da se bode še le takrat razvijala, kadar prime prostotržstvo; istina tako se trgovina razvije, ali pri taki trgovini gre v pogubo Avstrijska produkcija.

In gospodo moja! V lep izgled nam služi severna Amerika. Severna Amerika pa nam vender sme v marsikterem oziru biti izgled, posebno pa v praktičnem in narodno gospodarskem. Dvakrat so poskušali colno obrano prekiniti na razno mer, dvakrat se je vzdignol glas domoljubov v parlamentu kažoč: kaj delate? Vrnite se k colni obrani!

Tako so storili, prazne blagajnice so se napolnile, obrtnija se je vzdignola. Ta izgled nas napeljuje, naj vsaj premišljujemo to prašanje in stopamo le po malem in pogojno k prostotržstvu, kakor so stopale druge države, kajti jedva bomo pametnejše ravnali, kakor so ravnale druge države.

Dopisi.

Iz Dunaja. H. G. 8. aprila. — Da je prišla velika noč, da prvi gorki pomladni dnevi človeka od politike gonijo ven na prosto, kaže se v našem stolnem mestu. Iz lesene hiše pri „Škofskih vratih“ so prešli zgovorni in jezični gospodje poslanci, da bodo premišljali čez praznike načrt nove postave za davek od kuponov in načrt za porotne sodnije pri tiskarskih prestopkih in pregrehah. Burno veselje tukajšnjega prebivalstva, da je nekoliko konkordata odkrhnenege, se je zdaj poleglo, v očitnih krčmah in kavarnah se ne govori več toliko o šoli in cerkvi, veliki časopisi se v svojih vvodnih člankih obračajo zopet v angleški parlament, v češki tabor, na dva mlada velikana: Rusijo in Ameriko, v Pariz itd. — same reči, ki sicer morajo pisane biti, da more list poln iziti zjutraj ob pravem času, ki pa si sicer niso tako važne, da jih ne bi mogel zapečnikarski politikar, kterega je domače homatije zanimajo, brez kesanja in vesti samo med vrstami prebrati ali celo preskočiti.

Denes priobčujejo časopisi ministra Auersperga odgovor na pismo štirnajsterih škofov, v katerem so interpelovali o razlagi zakonov naslanjaje se na debato v zakonski postavi. Minister jim odgovarja: „da je bilo pri posvetovanji o načrtu zakonske postave prilike dane dovolj svoja mnenja razodeti. Dasi je za vlado razpravljanje zdaj končano, odgovarja ministerstvo škofofom na nekatere opombe ravno iz spoštovanja do njihovega častnega mesta in izreka, da hode vlada svobodo cerkve vedno vzdrževala in spoštovala, kakor bode tudi vedno pripravljena blagonosno njeno delovanje pospeševati. Pritakne tudi željo da bi veliki cerkveni častniki združeni z vlado čut dolžnosti v ljudstvu budili, kateri bi cerkvi in državi bil v prid“. Radikalno-liberalnemu „Wanderer-ju“ ta ministerijalni odgovor ni po volji. „Škofom na njihovo pismo odgovarjati je nepotrebno, pravi. Odgovorno ministerstvo je samo zastopnikom ljudstva odgovora dolžno, sicer nikomur. Če torej ministerjski svet škofofom odgovarja, je to čisto privatna uljudnost Auerspergova“. Tako „Wanderer“.

Iz Dunaja. (Osnova postave o porotnih sodnijah.) (Dalje.) Porotna sodnija je sestavljena iz sodišča in 12 porotnikov. Sodišče je sestavljeno iz prvosednika in dveh sodnikov s perovodjem. Predsednik više deželne sodnije imenuje vsaki tiskovni sodniji predsednikovega namestnika, sodnike, dva namestna sodnika izmed članov tiskovne sodnije. To imenovanje velja za jedno leto. Navadoma predseduje porotnim obravnavam predsednik tiskovne sodnije. Porotnice zborujejo navadno vsaki 3. mesec. K vsaki porotni seji se povabi po službenem imeniku 36 glavnih porotnikov. Izmed teh se jih izvoli 12 za presojo posamezne tožbe.

Porotni možje se jemljejo navadno iz tistega mesta, v katerem ima tiskovna sodnija svoj sedež.

Porotni mož more biti vsaki avstrijski državljani moškega spola, ki je stareji od 30 let, ki zna brati in pisati, stanuje vsaj jedno celo leto v dotični srenji in plačuje ali 20 gld. neposrednega davka na leto, ali je pa postal doktor na avstrijskem vesničlišču, ki ima izpit zrelosti ali se je izučil kacega koli stroka na visoki šoli tehnični, ali pa je odvetnik, bilježnik ali profesor.

Službe porotnika ne morejo opravljati duhovniki nobene vere, ljudski učitelji, državni uradniki v službi, razun profesorjev, vojaki vseh vrst in vse osebe, ki služijo pri pošti, železnici, telegrafstvu ali parobrodstvu.

Nesposobni za službo porotnika so:

1. osebe, ktere bi zavoljo telesnih ali dušnih hib ne mogle spolnovati dolžnosti porotnika;
2. vsi, kteri ne živajo vseh državljskih pravic, posebno sodnijsko izrečeni zapravljiveci, drugi oskrbovanci in oni, proti kterih premoženju je vpeljana konkurzna ali pobotna obravnava, dokler obravnava ni dokončana;
3. vsi, ki so vsled kazenske obsoje zgubili pravico voliti in voljeni biti za srenjski zastop, dokler te pravice zopet ne dobodo, potem vsi, ki se kazensko preiskavajo, tožijo ali pokoré.

Službi porotni pa se smejo odpovedati:

1. vsi, ki so stareji od 60 let;
2. državni in deželni poslanci v sejni dobi;
3. osebe, ki so v cesarski dvorni službi, javni učitelji in zdravniki, ranocelniki in lekarji, ako jim uradni predstojnik spričuje, da jih ni mogoče s srenjski službi pogrešati;
4. tako tudi vsakteri, ki more dokazati, da zavoljo svojega zdravja, svojega premoženja ali svoje družine ne more brez velike škode opravljati vseh dolžnosti porotnega moža;
5. vsakteri, ki je po sodniji poklican skozi celo porotno dobo posiloval kot glavni ali domestivni porotnik, za prihodnjih 12 mesecev. (D. d.)

Iz Ljubljane. 8. aprila. — m. — Ko je bila izgubljena bitva pri Šalovi, ktera je Avstrijo pehnola do brezna preteče propasti, vrgli so se bili v preiskavo mnogi vojvodi. Preiskovalo se je; naposled ni bil nobeden kaz-

novan. Si licet parva componere magnis, vzdignol se je bil neko noč lanskega poletja v Ljubljani na velikem trgu nekak hrup, katerega se je udeležilo tudi nekoliko Sokolovcev, i h kateremu je bil po naključju prišel ljubljanski župan, gosp. dr. Costa. Vlada je vsled tega razpustila društvo „Južnega Sokola“ i začasno odstavila župana; njena stranka je kričala na vse štiri vetrove: križajte Sokol! križajte dr. Costa! križajte vse Slovence! Laž na laž se je kopičila po časniki; reklo se je celo, da človek po noči ne sme brez samokresa po Ljubljani hoditi. Ta ponočna dogodba ni Avstriji izgubila niti zelnika nitar kakke cele dežele, kakor jo je izgubila bitva pri Kraljevem Gradcu, ni pretresnola nikogar družega v vsem cesarstvu, nego samo Šantljevega hlapca Kalana, ki je z gnojnimi vilami pijan tekkel branit Tambornina, kterega ni bilo nikjer, ko je Kalan prišel na dan; ves hrup ni pehnol nikogar nikamor razen nekoliko nemškutarjev v obližji stanujočih iz spanja, a sadovska bitva je pehnola Avstrijo iz Nemčije, pa vendar Benedek svoboden hodi, Clam-Gallas ne nosi železja, pri Sokolovski pravdi pa je sam preiskovalni sodnik popisal pol centa popirja, kakor se govori, obsodilo se je 5 Sokolovcev, eden celo na 5 mesecev, i kar je še najčudnejše, vrgl se je v preiskavo tudi župan, ki je samo miril. Bil je uže dvakrat ali trikrat poklican h preiskovalnemu sodniku, Costa tožijo zaradi potuhe (vorschubleistung). Da se bode vedel zagovarjati i braniti, o tem nikakor ne dvomimo. Zelo se nam zdi, kakor da bi se hotela vlada s tem opravičiti, da je Ljubljani bila vzela avtonomija, župana začasno odstavivši, i da je „Južni Sokol“ razdružila ter ob enem hoče s tem vsem Slovencom pokazati, kdo je zdaj gospod. Vendar naj bi Slovenci ne obupali, naj bi ne obupali posebno pri prihodnjih volitvah za ljubljanski mestni odbor, ampak naj bi napeli vse žile, da ne padejo. Naj bi se učili od bečele, ktera tudi iz strupenega cveta vé dobiti sebi koristno hrano. Tako naj bi tudi Slovenci pod Beustom utrdili svoj premeški značaj, ukrepili svojo preomahljivo stanovitnost, ter naj ne bi pozabili, da magnet tem več nosi, čim več se nanj naloži. Beust je prišel in zopet pojde ter tudi njegova politika ž njim, a Slovence bode moral vendar pustiti, da ostanejo Slovenci, ako Bog dá. Kakor ima vsaka reč svojo dobro i slabo stran, tako jo ima tudi ta naša kritična doba, v kterej se bodo stari plesnjivi kožuhi dozdanjega postopanja malo očistili moljev, flegmatični patrijarhalizem otrebil suhlih in nepotrebnih vej, morda tudi večja delavnost obudila na političnem i posebno na znanstvenem polju, na katerem ima morda največji pomen naše novo „dramatično društvo“, ktero se je začelo pridno gibati, da torej nikakor več ne zasluži šaljivega imena, ktero so mu bili iz početka dali nekteri, ki so ga imenovali: *d r e m a t i č n o d r u š t v o*. Zadnje početje tega društva, namreč branje „Tomaža Moora“ 5. dan t. m. v čitalnični dvorani ni imelo tako srečnega vspeha, kakor bi ga bilo morda zaslužilo, če se pomisli, kako so gospodje izvrstno brali, a posebno Tomanova i Hohnova gospodičina. Vzrok je bil ta, da je bilo uže premalo poslušalcev v dvorani, ker jih je bil lepi nedeljski dan izvabil na sprehodè, od kterih so šli trudni rajši večerjat in potlej spat; drugi i glavni vzrok pa je bil ta, da svet od dramatičnega društva več zahteva nego samo branje, ter tudi sme zahtevati. Nadjamo se, da je tudi sam odbor prišel do tega spoznanja. Po novih pravilih se bode volilo več odbornikov, nego je bilo dozdanjih, in gospodje, kteri bodo izvoljeni, naj premislijo uže predno vzmó volitev, da s tem ne prevzemó samo časti, ampak tudi delo, mnogo in težavnega dela, a društvo naj bi gledalo, da v odbor spravi s p o s o b n e moči a ne samih privilegiranih odbornikov.

Iz Ljubljane. 8. aprila. A. (nove volitve). Kmalu imajo biti zopet nove volitve za mestni zbor in od njih izida odvisi ali bode mestno zastopstvo Ljubljane narodno kakor dozdanj, ali se pa zopet vgnjezdi nasprotni element v mestni hiši. Kako se bode držal prvi volilni razred, o tem se suče vsa zmaga kajti ravno tukaj izstopijo sami narodnjaki. Vlani že, ko so zmagali protivniki vsled hude agitacije Bachove v tem razredu za nekoliko glasov, bila je ta zmaga le po naključju in nepričakovani delavnosti pridobljena. Narodnjaki so se zanašali preveč in niso toliko delali, kakor bi bilo treba. Zatorej je treba gledati letos že pri času, da se ne zamari nič, ker protivniki bodo gotovo delali na vse kripke. Žalostno bi bilo vendar, ko bi v Ljubljani ukljub vsem neugodnim okoliščinam in oviram zopet zmagalo nasprotstvo in po konci nosilo ošabno glavo. Da res nimamo od narodnjakov vsega tega, kar bi po pravici zahtevati smeli in mogli, je res, to da o tem zdaj ne bodem tukaj govoril, to je stvar ki jo bode treba enkrat na tanko preresetati in razsoditi, kajti ni vse zlato kar se blesketa. O uradovanji pri magistratu, mestnem odboru in deželnem odboru, ki so skozi narodni večini, bilo je uže pisanega mnogo, pa še bode treba marsiktero zintoti in govorilo se bode tudi, kajti z molčanjem ali hvaljenjem tega, kar grajo zasluži, ne pridemo naprej. Treba je, da smo odkritosrčni, čeravno resnica enega ali drugega neprijetno v oči zbode.

X + Y. Postojna. 8. aprila. Marsikdo se je gotovo že čudil, kako da se dosihmal še nič ni čulo o naši čitalnici, akoravno so se pravila vže lanskega leta vladi predložile. Poglavitni vzrok tega zakasnenja je bil, da so se morale pravila po ukazu c. k. vlade nekaj preurediti; ker pa zdaj po novi društveni postavi za odobrojenje tacihi pravil odmerjeni čas mine, zbral se je že odbor, kteri bo sklical občni zbor na podlagi pravil; in upam, da Vam boderno zamogli vže o začetku meseca maja poročevati o slovesnem začetku postojnske čitalnice.

Društveno življenje se je tukaj precej povzdignolo, odkar se je sešel moški pevski zbor. Z radostjo izrekamo, da ta pevski zbor prav dobro napreduje; zbralo se je namreč blizo 30 prav marljivih pevcev, od kterih se smemo nadjati marsiktere vesele ure.

Konečno Vam še naznanjam, da se bo zdaj vstreglo pravični in živahni želji vsih ptujcev, kteri dohajajo čedalje obilnejše občudovat po vesoljnem svetu slavnoznano postojnsko jamo in tudi želji Postojncanjev, dela se namreč nova široka pot iz trga do jame, dostojna temu čudežu narave.

Zaslužek za to gre našemu predstojniku gosp. Antonu Globočniku, v

čigar hvalo moramo konstatirati, da je vže veliko prizadjal za olepšanje i komfort v postojnski jami tako da se jama svetu vedno bolj priljubljuje.

Iz Solkana. 5. aprila 1868. — Žalostne in vesele bom sporočil 20. marca smo pokopali našega župana, g. Franceta žl. Bartolomeja, ktere je naša občina čislala zaradi velike vrljivosti i ustrežljivosti, kar je pričel lep pogreb, pri kterem se je naša čitalnica posebno odlikovala; peli so narreč čitalnični pevci na gomili rajncega, kar je Solkan zdaj v prvič doživel in slišal.

Ali dolgo ni ostala naša srenja sirota; zvolili smo 30. marca za župana občé spoštovanega tukajšnjega posestnika gospoda M. Doljaka. To v litev pozdravljamo kot popolno zmago narodne reči v Solkanu, kajti poročilo nam je, da se bo zdaj marsikaka zastarela napaka odstranila, in da bomo več videli taljanskih naznanil itd., marveč da se bo v domači pisarni tudi po domače pisalo, kar smo do zdaj tako zelo pogrešali.

Da bi se v Solkanu domače petje zboljšalo, je bil najel čitalnični odbor učiteljskega pripravnika g. L— za pevovodja in povabil vsó čitalnično mladino se petja vdeležiti. Z veseljem so naši mladeniči pozivu sledili pevski zbor je obetal naj lepše prihodnosti. Namen pevskega zbora pa bilo le narodno ali posvetno petje, ampak tudi vpeljava boljšega crkvenega kajti, žalibog sedanje crkveno v Solkanu je na tako nizki stopnji, da še ime „petje“ ue zasluži. Omeniti je še, da naš gosp. župnik in druga čestita d hovščina vzlásti, kar se crkvenega petja tiče, z pevskim zborom bila ene misli. Pa kaj se zgodi! Uni dan naznani pevovodja odboru, da ne more več p dučevati; po zanesljivih virih pa zvemo, da mu je bilo prepovedano od neviše strani. Ali se je ta viša stran bala, da ne bi se razvadila uboga Solkanska ušesa, ktera se že toliko let nevsmiljeno trpinčijo s slabim petjem, si zoper svojega dosedajnega „pevca“ vprle?

Razne novice.

— V poslednji seji odbora družbe kmetijske v Ljubljani, pod predsedstvom gosp. Fid. Trpinca je poročal podpredsednik dr. Costa v ime 1. odborovega o dseka, opredlogu Luđ. Dimičevem zaradi izdajanja kmetijskega časnika štirikrat na leto in o predlogu dr. Ahačičevem zaradi izdajanja gozdnarskega časnika. Sporočilo dr. Costovo je bilo na vse strani tako temeljito prevdarjeno, da vsi predlogi so bili soglasno sprejeti, kteri to obsegajo, naj bi se v prostih vezkih, kadar je najmanj za 3 pole gradiva nabavljeno, izdajali taki zvezki pod naslovom „Naznanila o kmetijskih in gozdnarskih rečeh“, slovenski ali nemški, kakor pride spis; vse od odbora izhajajo reči naj se razglašajo vselej tudi v slovenskem jeziku, v slovenski prestpa tudi vsak važnejši sestavek, kteri družbi doide v nemškem jeziku; drbenikom se dajajo ti zvezki brez plače. Ti predlogi se bojo prihodnje občenemu zboru v predvarek in sklep izročili. — Druga prav živahna razprava je bila o novi osnovi družbenih podružnic. Po nasvetu viteza G. mannsthalja je bilo sklenjeno: naj se razglas po deželi razpošlje, kteri domoljube vabi, da zaradi krajev, ki naj bojo sedeži podružnicam, svoje mnenje družbi naznanijo, da se tako pravjo zadene. Nov.

— (Ponižanje solne cene.) Cena kuhinske soli se bode znižala na 5—6 gold. za cent in dohrota soli med te cenine meje v tri razreda razdelila. Živinska sol se ne bode več delala. Avstrijska vlada se bode pogodila s pruskimi i saksonskimi zakladavci za več sto tisoč centov pruske soli, ki jo morajo spraviti na odločena mesta v Česki, Moravski, Šleziji i doljni Avstrijski in po zgora rečeni od avstrijske vlade določeni ceni prodavati. Ker pruske soli cent samo 15 srebrnih grošev velja, uvoznina (cent) pa pri tem celo odpade, je zadosti jasno, da bode imela vlada pri vsaki centu 4 gld. čistega dobička, ne bo tudi pri tem imela celo nobenih stroškov. Slov. Gosp.

— V Novem mestu je umrl 4. t. m. č. o. Inocent Gnidovic, profesor in mnogozaslužen učitelj petja in glasbe tamošnje gimnazije. Naj mu zemljica rahla.

(10)

Mnogoletna prodajalnica

pri

TKALCU.

Vsem kupovalcem in odjemnikom, ki so do zdaj kupovali sukno, platno, robce i drugo manufakturno blago v moji prodajalnici, ki že obstoji više od 40 let in je po domače znana pod hišnim imenom „pri tkalcu“, v Graškem predmestju, naznanjam v obrambo kakih pomol, da stoji moja prodajalnica (štacun) na svojem dosedanjem mestu in da ni v nikakoršni zvezi i dotiki z novo, v sosesčini nastalo kupčijo, ki si je prilastila moje hišno ime.

V Mariboru aprila mesca 1868.

Józef Wundsam,
kupec z manufakturnim blagom

Dnuajska borza 9. aprila.

5% drž. posojilo 53 fl. 70 kr.	Akcije narod. banke 700 fl. — kr.
5% narod. posojilo 62 fl. 80 kr.	Cekini 5 fl. 56 kr.
5% zastav. narod. banke st. dn. 94 fl. 60 kr.	Napoleonondorji 9 fl. 34 kr.
5% metalike 56 fl. 65 kr.	Zavez. tolarji 1 fl. 71½ kr.
Kredinte srečke 129 fl. 80 kr.	Srebro 114 fl. 35 kr.